

Пише: Стефан Каргановић
понедељак, 21 март 2011 23:23

У понедељак 14. марта 2011. године тужилаштво Државног суда Босне и Херцеговине доживело је тежак ударац од којег би се, да је реч о нормалном друштву и нормалном правном систему, тешко и мукотрпно опоравило.

У предмету Душко Јевић и други (X-KR-09/823-1), који су оптужени за геноцид и којима се суди за убијање заробљеника у складишту земљорадничке задруге у Кравици у јулу 1995. године, тужилаштво је тога дана извело свог сведока под заштитном ознаком С-100 да у директном испитивању посведочи на одређене околности из оптужнице. У једном тренутку, сведок С-100 је одбио да даље одговара на питања тужиоца Ибра Булића, чији је сведок био, и обратио се судском већу. „Ја имам нешто да вам кажем,“ рекао је сведок бојажљиво судијама уз молбу да му то буде допуштено. После кратког комешања и консултовања међу члановима већа (председавајућа Мира Смајловић, чланови Митја Козамерник и Зоран Божић) сведок је добио дозволу да каже шта га тишти.

Када је сведок поново узео реч, оно што је саопштио деловало је као права бомба. Рекао је да се ограђује од својих ранијих изјава у претпретресном поступку и сведочења које је дао пред судом до тог тренутка. „Не могу да наставим са сведочењем“, рекао је сведок С-100, „зато што желим да почнем да говорим истину.“ Објаснио је већу и широј јавности да су искази које је до тада давао били лажни и да је оптужене за злочин у Кравици теретио против своје воље и без стварних сазнања о њиховој кривици. То је чинио само зато што је био подвргнут неиздржљивим претњама и уценама истражитеља тужилаштва Суда БиХ који је био задужен за тај предмет, Бајра Куловца. Као последица пометње коју је овај неочекивани обрт изазвао, претрес је био прекинут и наставак је био заказан за четвртак. 17. март, пре подне.

Када је сведок поново узео реч, оно што је саопштио деловало је као права бомба. Рекао је да се ограђује од својих ранијих изјава у претпретресном поступку и сведочења које је дао пред судом до тог тренутка. „Не могу да наставим са сведочењем“, рекао је сведок С-100, „зато што желим да почнем да говорим истину.“

Писац ових редова био је присутан у галерији суднице 17. марта када је настављено испитивање овог сведока. Тужилац Ибро Буловић борио се свим расположивим средствима да се снађе у новонасталој по тужилаштво и по њега лично крајње непријатној ситуацији. Упркос свим наваљивањима, сведок С-100 чврсто је остао при својој тврдњи, коју је неколико дана пре тога изнео на јавном претресу, да је од стране истражитеља Куловца био подвргнут страховитој психичкој тортури да потпише изјаву која би се „уклапала“ са оптужницом. Истражитељ му је при томе претио да располаже изјавама других лица који сведока оптужују за учешће у истом злочину за који се терете оптужени и да ће се у случају несарадње сведок С-100 наћи на оптуженичкој клупи. У четвртак, сведок је тачку по тачку негирао све кључне тврдње из лажног исказа који је пре тога он био присиљен да потпише.

Како ће се веће у предмету Јевић и други коначно одредити према овом прворазредном судском скандалу нешто је што тек предстоји да се види. Њему остаје могућност да након професионалног „вагања“ свих релевантних околности изведе закључак који је најмање опасан по кредибилитет суда, а то је да је сведок С-100 заправо говорио истину од самог почетка а да је касније, из неких неразјашњених разлога, одлучио да лажно оптужи истражитеља Бајра Куловца и његовог шефа, тужиоца Ибра Булића, за застрашивање и недозвољен покушај навођења на давање лажног исказа. У том сценарију, замисливо је да ће исказ који сведок С-100 сада одбацује бити уврштен у доказни материјал, док ће чин накнадног одбацивања тог исказа и разлози за то од стране већа Суда БиХ бити игнорисани.

Међутим, без обзира на углавном предвидљиву реакцију Суда БиХ, овај обрт у предмету Јевић и остали представља бомбу не само за процес који се тренутно у Сарајеву води против оптужених у предмету Кравица, већ и много шире.

Конкретно што се тиче овог предмета и праксе тужилаштва, када је реч о припреми сведока и прикупљању доказа, отвара се очигледно питање могуће кривичне одговорности за вршење противзаконитог утицаја на сведока. Да би се то питање разјаснило, под претпоставком да се ради о Великој Британији, САД, или било којој земљи са срећеним правним установама, већ до сада догодиле би се бар две ствари. Главни тужилац Суда БиХ, Милорад Барашин, отворио би интерну истрагу, а тужилац Ибро Булић повукао би се из предмета Јевић све док таква истрага не би установила његову невиност у случају који по својој природи представља један од најтежих облика нарушавања основних постулата правног поступка. Ни једно ни друго још се није догодило и без снажног притиска споља вероватноћа је веома слаба да ће се у том смислу ишта и догодити.

Али у ширим оквирима овај несвакидашњи инцидент није само унутрашња ствар тужилаштва Суда БиХ у Сарајеву. Сада се оправдано може поставити питање: поред сведока С-100 за кога смо управо сазнали, колико је сведока у разним предметима пред Судом БиХ давало сличне изнуђене лажне изјаве? Како су се ти лажни докази одразили на утврђивање чињеничког стања и на изрицање казне у тим предметима?

Храбри чин сведока С-100 сада налаже спровођење темељне истраге да се утврди ко је све одговоран за кривично дело вршења притиска на сведоке, али да би таква истрага била делотворна она се мора спровести на неком нивоу који је виши од тужилаштва Суда БиХ зато што би оно превасходно било заинтересовано само да се трагови скандала што пре отклоне а да се штета од њега у највећој могућој мери ограничи. Истовремено, мора се утврдити и обим злоупотреба овакве врсте пред Судом БиХ како би се извршила корекција свих пресуда које је он до сада донео а које су инфициране лажним доказима уцењених сведока.

У овом, као и у свим другим сличним предметима, стварни оптужени нису само лица која су формално именована у оптужници. Поред њих као суоптужена увек се на оптуженичкој клупи у политичком смислу налази и Република Српска. Свако од ових суђења је замишљено и инсценирано као политичко суђење њој, а конкретни оптужени само су статисти чије присуство је формално неопходно за вођење процеса. Диригентима процеса небитна је кривица Јевића, Ђурића, Перића, или неког другог оптуженика са именом и презименом или казна која би им могла бити изречена. Њима је битна једино пресуда за геноцид, а та пресуда – без обзира на формално-правни привид – биће изречена Републици Српској и користиће се у даљим политичким напорима за њено укидање. Зато је у овом и свим сличним предметима Република Српска неупоредиво заинтересованија страна од било којег именованог оптуженог лица.

Како ће се веће у предмету Јевић и други коначно одредити према овом прворазредном судском скандалу нешто је што тек предстоји да се види. Њему остаје могућност да након професионалног „вагања“ свих релевантних околности изведе закључак који је најмање опасан по кредибилитет суда, а то је да је сведок С-100 заправо говорио истину од самог почетка а да је касније, из неких неразјашњених разлога, одлучио да лажно оптужи истражитеља Бајра Куловца и његовог шефа.

Праву истрагу у позадину тужилачке праксе који су нам откривени захваљујући

изузетној храбрости сведока С-100 сада могу да покрену и да ефикасно спроведу једино органи Републике Српске.

Република Српска мора хитно да образује државну комисију која ће сакупити све расположиве податке и детаљно испитати овај случај. Она има ту обавезу и ради себе и ради оптужених, који су њени грађани. Њихово право на правично суђење било би озбиљно угрожено уколико се испостави да су наводи сведока С-100 у вези претњи тужилаштва тачни и да би претресно веће његове компромитоване изјаве, које он сада одлучно одбацује као резултат уцене и принуде, могло прихватити као истину и ослонити се на њих у својој коначној процени.

Затим, пошто постоји основана сумња да сведок С-100 није једина досадашња жртва оваквих нечасних метода прикупљања „доказа“, Република Српска мора да подстакне све жртве сличних „припрема“ за сведочење да се јавно открију и да обелодане своја искуства под притиском и уценама органа тужилаштва Суда БиХ. Подразумева се да се тим особама претходно мора дати чврста гаранција од стране њихове државе, Републике Српске, да ће они бити апсолутно заштићени од евентуалних репресалија и застрашивања сарајевског суда и његових органа. То је једина могућност да ти уцењени и преплашени људи из руралних средина и углавном врло скромног образовања смогну грађанску храброст да се јаве и да испричају *urbi et orbi* на какав се начин пише лажна историја и како се ствара псеудоправни запис ратних догађања у Босни и Херцеговини, посебно у Сребреници.

Најзад, овај шокантан пример непрофесионалног и нечасног понашања опет доводи у питање сам концепт учешћа Републике Српске у лакрдији од правосуђа где се користе методе какве је сведок С-100 на јавном процесу у судници прошле недеље описао. При томе треба имати на уму неколико ствари. Пре свега, Државни суд БиХ није дејтонска установа предвиђена мировним уговором или анексом тог уговора који функционише као устав Босне и Херцеговине. Он је накнадно наметнут од стране високог представника у склопу процеса присилне централизације. Као вештачка и наметнута творевина, тај суд не ужива подршку руководства Републике Српске. [\[1\]](#)

Да свој посао обавља на професионално прихватљив начин Суд БиХ би се можда могао правдати као де факто корисна установа чак и да није утемељен на прописан начин. Али по свим кључним параметрима Суд БиХ делује као локална испостава Хашког трибунала, чији је клон. Слично као Хашки трибунал, он се карактерише фокусирањем на ратне злочине где су жртве припадници једне заједнице док скоро у потпуности игнорише злочине где жртве припадају другој. То је јасно ако се узму у обзир неактивност Суда

Пише: Стефан Каргановић
понедељак, 21 март 2011 23:23

када је у питању процесуирање криваца за злочине у Добровољачкој улици и Тузланској колони 1992. године и бескрајност „истрага“ које се у тим предметима наводно воде. Ако узмемо Сребреницу као други лакмус тест добијамо исти резултат.

Праву истрагу у позадину тужилачке праксе који су нам откривени захваљујући изузетној храбрости сведока С-100 сада могу да покрену и да ефикасно спроведу једино органи Републике Српске.

Док се злочини за које се сматра да су починиоци Срби ревносно процесуирају, још се није процесуирао ниједан сребренички злочин где су Срби били жртве. Пошто је у околини Сребренице уништено и спаљено око 50 српских села а у оквиру погрома који су били извођени из „демилитаризоване“ енклаве до 1.000 цивила било је побијено незаинтересованост Суда у вези са тим злочинима разумљива је искључиво у оквиру политичког задатка да се, када је Сребреница у питању, асиметрија кривичне одговорности никако не сме бити доведена у питање.

То може да буде задатак Суда, али то свакако није задатак, нити је то обавеза, Републике Српске да на својој територији толерише активности на такав начин политички ангажоване „правде“, нити да јој допушта да систематски угрожава интегритет и безбедност њених грађана.

[1] <http://www.naslovi.net/2009-05-12/blic/dodik-sud-i-tuzilastvo-bih-nelegitimni/1151186>